

De nieuwe Arbeidstijdenwet

Informatie voor werkgevers en werknemers

De nieuwe Arbeidstijdenwet

Inhoud

De arbeidstijdenwet	4
Wat is er per 1 april 2007 veranderd?	5
Voor wie geldt de Arbeidstijdenwet?	6
Arbeids- en rusttijden	7
• Hoeveel uur mag een werknemer werken?	7
• Wanneer houdt u pauze?	8
• Is een werknemer verplicht om op zondag te werken?	8
Nachtarbeid	9
• Hoeveel nachtdiensten mag een werknemer draaien?	9
• Hoeveel uur mag 's nachts gewerkt worden?	10
Consignatie	11
Bereikbaarheids- en aanwezigheidsdienst	12
Werk en zwangerschap	13
Wat zijn de uitzonderingen op de Arbeidstijdenwet?	14
Welke verplichtingen heeft de werkgever?	16
Specifieke regels	17
Wat gebeurt er bij overtreding van de Arbeidstijdenwet?	30
Meer informatie	33

De Arbeidstijdenwet

Werken kost energie, zowel mentaal als fysiek. Daarom mogen werknemers niet te lang achter elkaar werken. In de Arbeidstijdenwet staat hoe lang iemand per dag en per week mag werken en wanneer iemand recht heeft op pauze of rusttijd. Die regels zijn er met het oog op gezondheid, veiligheid en welzijn, maar ook om werk, privé en zorgtaken te kunnen combineren.

Sinds 1 april 2007 geldt de vereenvoudigde Arbeidstijdenwet. Hierdoor krijgen werknemers en werkgevers meer mogelijkheden om samen afspraken te maken over arbeidstijd en pauzes per dag en per week.

Voor sectoren die een cao hebben afgesloten die vóór 1 april 2007 in werking is getreden, is er een overgangsregeling. In deze sectoren blijft de oude wet van toepassing tot het moment dat die cao afloopt, maar nooit langer dan 1 jaar na inwerkingtreding van de wet. Uiterlijk op 1 april 2008 geldt de nieuwe wet voor alle sectoren.

Wat is er per 1 april 2007 veranderd?

- De nieuwe wet heeft nog maar vier regels over de maximum arbeidstijd (de oude wet had er twaalf). De vier regels voor de maximum arbeidstijd zijn:
 - 12 uur per dienst;
 - 60 uur per week;
 - In een periode van 4 weken mag een werknemer gemiddeld 55 uur per week werken;
 - en per 16 weken gemiddeld 48 uur.
- Een nachtdienst mag niet langer duren dan 10 uur. Voor werknemers die regelmatig nachtdiensten draaien, mag de werkweek over een periode van 16 weken gemiddeld niet meer dan 40 uur bedragen. Na één of meer nachtdiensten geldt altijd een langere rusttijd.
- Het aantal nachtdiensten dat een werknemer draait blijft beperkt: per 16 weken maximaal 36 nachtdiensten. Dit zijn 17 nachtdiensten per jaar. Alleen bij collectieve regeling mag dit aantal verhoogd worden tot 140 nachtdiensten per jaar.
Een collectieve regeling wil zeggen: nadat daarover in collectief (gemeenschappelijk) overleg overeenstemming is bereikt. Een collectieve regeling kan een cao zijn, of de rechtspositieregeling voor ambtenaren, maar ook een schriftelijke overeenstemming tussen de werkgever en het medezeggenschapsorgaan (de ondernemingsraad of de personeelsvertegenwoordiging).
- Ook van bepalingen voor pauzeduur, aantal vrije zondagen en gemiddelde wekelijkse arbeidstijd per 4 weken, mag uitsluitend bij collectieve regeling afgeweken worden van de wet.

Achterin deze brochure vindt u een schema van de vereenvoudigde Arbeidstijdenwet met alle regels op een rij.

Voor wie geldt de Arbeidstijdenwet?

In principe geldt de Arbeidstijdenwet voor iedereen die voor een werkgever werkt, dus voor alle werknemers, inclusief stagiaires, uitzendkrachten en gedetacheerden. In een aantal gevallen geldt de Arbeidstijdenwet ook voor zelfstandigen. Het gaat dan om situaties waarin ook de veiligheid van derden in het geding is, zoals in de vervoerssectoren, de mijnbouw of de civiele onderwaterbouw.

Er zijn ook afwijkende regels voor specifieke groepen werknemers, situaties en sectoren. Deze uitzonderingen op de Arbeidstijdenwet staan vermeld in het *Arbeidstijdenbesluit*. Ook voor de vervoerssector bestaan afwijkende regels. Deze zijn te vinden in het *Arbeidstijdenbesluit vervoer*. Voor kinderen van 13 tot en met 15 jaar gelden aparte regels. Deze zijn vastgelegd in de *Nadere Regeling Kinderarbeid*.

Soms geldt de Arbeidstijdenwet niet

In sommige situaties is de Arbeidstijdenwet niet of gedeeltelijk niet van toepassing. Bijvoorbeeld in geval van plotselinge onvoorziene gevaarlijke situaties, waarbij het naleven van de wettelijke regels adequaat handelen zou belemmeren. Ook geldt de Arbeidstijdenwet niet wanneer de naleving ervan het handhaven van de openbare orde zou verstoren (dit is van toepassing bij inlichtingen- en veiligheidsdiensten van de overheid en de politie).

Ook voor sommige vormen van werk geldt de Arbeidstijdenwet niet of gedeeltelijk niet. Zo gelden de regels voor zondagsarbeid niet voor mensen die een geestelijk ambt binnen de kerk hebben. Andere groepen werknemers waarvoor uitzonderingen gelden zijn:

- werknemers die ten minste 3 maal het minimumloon verdienen (tenzij het gevaarlijk werk, nachtdienst of werk door niet-leidinggevend in de mijnbouw betreft);
- vrijwilligerswerk;
- beroepssporters;
- wetenschappelijk onderzoekers;
- gezinshuisouders;
- podiumkunstenaars;
- medisch en tandheelkundig specialisten, verpleeghuisartsen, huisartsen en sociaal geneeskundigen;
- begeleiders van school- en vakantiecampen;
- militair personeel bij inzet en bij oefeningen.

Arbeids- en rusttijden

Onderstaande regels van de Arbeidstijdenwet en het Arbeidstijdenbesluit (zie verder in deze brochure onder 'Specifieke regels' op pagina 17) gelden voor werknemers van 18 jaar en ouder.

Voor arbeid door kinderen (13-, 14- en 15-jarigen) en jeugdigen (16- en 17-jarigen) gelden (deels) afwijkende regels. Meer informatie over arbeid door kinderen en jeugdigen vind u in de brochure *Arbeid door jongeren*.

Hoeveel uur mag een werknemer werken?

U mag maximaal 12 uur per dienst werken. Per week mag u maximaal 60 uur werken.

Let op: u mag niet iedere week het maximaal aantal uren werken. Als u uw arbeidstijd over een langere periode bekijkt, zien uw werkuren er zo uit:

- In een periode van 4 weken mag u maximaal 220 uur werken, dus gemiddeld 55 uur per week. In een collectieve regeling kunnen hierover afwijkende afspraken gemaakt zijn. Maar u mag nooit meer dan 60 uur per week werken;
- In een periode van 16 weken mag u maximaal 768 uur werken, dus gemiddeld 48 uur per week.

Met uw werkgever maakt u afspraken hoe u de werktijd per dag en per week invult.

Rust na werktijd

- Als u met uw dienst begonnen bent, moet u in de daaropvolgende periode van 24 uur ten minste 11 uur aaneengesloten rusten. Wel mag deze rustperiode eens in de 7 dagen ingekort worden tot 8 uur als het soort werk of de bedrijfsomstandigheden dit nodig maken;
- Na een werkweek mag u 36 aaneengesloten uren niet werken;
- Als uw werkweek bijvoorbeeld op zaterdag om 16.00 uur eindigt, dan mag u vanaf maandag om 04.00 uur weer aan het werk gaan;
- Ook mag uw rooster zo ingedeeld zijn dat u in een periode van 14 dagen minimaal 72 uren aaneengesloten niet werkt. Deze periode mag gesplitst worden in twee onafgebroken perioden van minimaal 32 uur.

Wanneer houdt u pauze?

- Werkt u langer dan 5 1/2 uur, dan hebt u minimaal 30 minuten pauze. Die mag worden gesplitst in 2 keer een kwartier;
- Werkt u langer dan 10 uur, dan is de pauze minstens 45 minuten. Die mag worden gesplitst in meer pauzes van minimaal een kwartier.

Over het aantal pauzes en tijdstip(pen) van pauzes kunt u met uw werkgever afspraken maken. In een collectieve regeling kunnen afspraken worden gemaakt over minder of kortere pauze. Maar als u langer dan 5 1/2 uur werkt, hebt u in ieder geval 15 minuten pauze.

Is een werknemer verplicht om op zondag te werken?

Het uitgangspunt is dat u op zondag niet hoeft te werken, tenzij uw werkgever dit met u heeft afgesproken.

Hij mag dit overigens alleen doen als het *soort werk* het werken op zondag noodzakelijk maakt. Bijvoorbeeld in de gezondheidszorg, horeca, bij de politie of brandweer. Maar bijvoorbeeld ook in de industrie waar een bepaald productieproces niet onderbroken mag worden.

Ook kunnen de *bedrijfsomstandigheden* zondagswerk noodzakelijk maken. In dat geval moet uw werkgever eerst met de ondernemingsraad overeenstemming bereiken. Bovendien moet u ook zelf hiermee instemmen.

U hebt ten minste *13 vrije zondagen* per jaar. In collectief overleg kan worden afgesproken dat het aantal vrije zondagen minder dan 13 is, maar ook hiermee moet u zelf instemmen.

Nachtarbeid

Hoeveel nachtdiensten mag een werknemer draaien?

Er is sprake van een nachtdienst als u tijdens een dienst meer dan 1 uur werkt tussen 00.00 uur 's nachts en 06.00 uur 's ochtends. Voor nachtdiensten gelden strengere regels dan voor dagdiensten. De volgende regels gelden voor het aantal nachtdiensten:

- U mag per 16 weken maximaal 36 nachtdiensten draaien;
- U mag niet meer dan 7 achtereenvolgende diensten werken als één van die diensten een nachtdienst is. Als het soort werk of de bedrijfsomstandigheden dit noodzakelijk maken en er collectieve overeenstemming is, mogen 8 diensten na elkaar worden gedraaid.

Verhogen aantal nachtdiensten

- Als het soort werk of de bedrijfsomstandigheden dit noodzakelijk maken en er collectieve overeenstemming is, mag het aantal nachtdiensten worden verhoogd van 117 naar 140 nachtdiensten per jaar;
- Wanneer u maar een paar uur werkt tussen 00.00 en 06.00 uur, bijvoorbeeld als uw werkdag om 04.00 uur begint, dan zou u op veel meer dan 140 nachtdiensten per jaar uitkomen. Er is immers sprake van een nachtdienst als u tijdens een dienst meer dan 1 uur werkt tussen 00.00 uur 's nachts en 06.00 uur 's ochtends. In dat geval geldt de regel dat u niet meer dan 38 uur per 2 weken mag werken tussen 00.00 en 06.00 uur.

Als er bijna altijd 's nachts gewerkt wordt

Nu de nieuwe Arbeidstijdenwet op 1 april 2007 in werking is getreden, is ook de *overgangsregeling Permanente nachtarbeid* voor onbepaalde tijd van kracht. Als u al vóór 1 januari 1996 vooral 's nachts werkte, en u doet dat nu nog steeds, dan mag u ook na 1 april dit werkpatroon voortzetten. In een periode van 4 aaneengesloten weken mag u maximaal 20 keer nachtdiensten draaien.

Hoeveel uur mag 's nachts gewerkt worden?

- Per nachtdienst mag u niet meer dan 10 uur werken. Maximaal 5 keer per twee weken en 22 keer per jaar mag u 12 uur in een nachtdienst werken;
- Als u slechts af en toe een nachtdienst draait (minder dan 16 keer per 16 weken) geldt hetzelfde als voor dagdiensten: gemiddeld 48 uur werken per week;
- Als u regelmatig nachtdiensten draait (16 keer of meer per 16 weken), dan mag u niet meer dan gemiddeld 40 uur per week werken binnen die 16 weken.

Rust na een nachtdienst

- Net als bij dagdiensten moet uw werknemer in de periode van 24 uur, gerekend vanaf het eerste tijdstip van de dag dat hij zijn werk begint, ten minste 11 uur aaneengesloten rust hebben. Maximaal 1 keer per week mag deze rust worden ingekort tot 8 uur, maar alleen als het soort werk of de bedrijfsomstandigheden dit nodig maken;
- Wanneer een nachtdienst eindigt ná 02.00 uur mag daarna minimaal 14 uur niet worden gewerkt. Maximaal 1 keer per week mag dat ingekort worden tot 8 uur, maar alleen als het soort werk of de bedrijfsomstandigheden dit nodig maken;
- Na een nachtdienst van 12 uur (5x/2weken en 22x/52 weken toegestaan) mag hij minimaal 12 uur niet werken;
- Na een reeks van 3 of meer nachtdiensten mag hij minimaal 46 uur niet werken. Wanneer de laatste nachtdienst bijvoorbeeld op dinsdagochtend 06.00 uur eindigt, dan mag hij vanaf donderdag 04.00 uur zijn werk hervatten.

Let wel: jeugdigen (16- en 17-jarigen) moeten rusten tussen 23.00 en 06.00 uur en mogen dus geen nachtdienst draaien.

Consignatie

Bereikbaar zijn bij onvoorziene omstandigheden (consignatie)?

Ook als u niet op de werkplek aanwezig bent kan uw werkgever u bij *onvoorziene omstandigheden* oproepen om aan het werk te gaan. In de Arbeidstijdenwet heet dit consignatie.

Arbeidstijd of niet?

De tijd waarin u kunt worden opgeroepen geldt niet als arbeidstijd. Als u echter wordt opgeroepen en aan het werk moet, telt dat wel als arbeidstijd. Voor een oproep staat minimaal een half uur arbeidstijd. Ook als u maar een kwartier aan het werk bent. Als u binnen een half uur nadat u via een oproep aan het werk ging opnieuw wordt opgeroepen, geldt de tussenliggende tijd ook als arbeidstijd.

De regels in het kort:

- U mag niet langer dan 13 uur per 24 uur werken, inclusief de uren die voortkomen uit oproepen;
- Per 4 weken mag u maximaal 14 dagen oproepbaar zijn;
- Per 4 weken moet u minimaal tweemaal 2 aaneengesloten dagen niet werken en ook niet oproepbaar zijn;
- Direct voor en na een nachtdienst mag u niet oproepbaar zijn. Dit mag tot 11 uur voor een nachtdienst en pas weer vanaf 14 uur erna;
- Als u binnen 16 weken 16 keer of meer oproepbaar bent tussen 00.00 uur en 06.00 uur, mag u niet meer dan gemiddeld 40 uur per week werken binnen die 16 weken;
- Uitzondering: U mag binnen deze 16 weken gemiddeld 45 uur per week werken onder de volgende voorwaarden:
 1. U hebt direct na de laatste nachtoproep 8 uur aaneengesloten rust en u bent niet oproepbaar;
 2. Als dat niet mogelijk is, dan moet u in ieder geval dezelfde dag nog (dus voor 00.00 uur) 8 uur aaneengesloten rusten.

Let op:

- Als u wordt opgeroepen dan geldt dit niet als een onderbreking van de dagelijkse of wekelijkse rusttijd;
- Als u 's nachts opgeroepen wordt, dan telt dit niet als nachtdienst.

Bereikbaarheids- en aanwezigheidsdienst

Naast consignatie zijn in het Arbeidstijdenbesluit nog twee andere vormen van 'bereikbaar zijn' geregeld, namelijk de bereikbaarheidsdienst en de aanwezigheidsdienst. In geval van een bereikbaarheidsdienst hoeft u, net als in het geval van consignatie, niet op de werkplek aanwezig te zijn. In geval van een aanwezigheidsdienst moet u wel op de werkplek blijven. Voor aanwezigheidsdiensten geldt een bijzondere regeling.

Bereikbaar zijn op de werkplek (aanwezigheidsdienst)

Tijdens een aanwezigheidsdienst moet u op uw werkplek blijven om na een oproep zo snel mogelijk aan het werk te gaan. U mag alleen in een aanwezigheidsdienst werken als het soort werk dat noodzakelijk maakt en het werk niet op een andere manier te organiseren is (bijvoorbeeld in de zorg of bij de brandweer). Bovendien moet het werken in aanwezigheidsdiensten in een collectieve regeling zijn afgesproken.

Voor werk in aanwezigheidsdiensten gelden de volgende regels:

- Een aanwezigheidsdienst mag niet langer dan 24 uur duren, inclusief wacht- of slaapuren;
- Direct voor en na een aanwezigheidsdienst mag u minimaal 11 uur niet werken. Per week mag deze rust 1 keer ingekort worden tot 10 uur en 1 keer tot 8 uur, als de aard van het werk of de bedrijfsomstandigheden dit nodig maken;
- Als er geen afspraken zijn gemaakt over het inhalen van de dagelijkse of wekelijkse rust, dan geldt dat u in elke periode van 7 dagen ten minste 90 uren rust moet hebben: eenmaal een periode van 24 uur en 6 perioden van 11 uur. Twee inkortingen van deze rustperioden van 11 uur zijn mogelijk: 1 x per week tot 10 uur en 1 x tot 8 uur;
- Haalt u de norm voor de wekelijkse/dagelijkse rust niet? Dan moet u deze rusttijd alsnog later inhalen. Hierover kunnen in een collectieve regeling afspraken zijn gemaakt;
- In 26 weken mag u maximaal 52 keer in een aanwezigheidsdienst werken;
- Alle uren binnen een aanwezigheidsdienst - het eventueel ingeroosterde werk, het werk uit oproep en de uren van verplicht aanwezig zijn - tellen als arbeidstijd;
- In een periode van 26 weken mag u ten hoogste gemiddeld 48 uur per week werken;
- U kunt in overleg met uw werkgever ook gebruikmaken van de 'maatwerkconstructie' of opt-out. Hij mag met u een regeling treffen om tot 60 uur per week te werken. Indien u hiermee akkoord gaat moet u hier schriftelijk mee instemmen;
- De schriftelijke instemming geldt voor een periode van 26 weken en wordt steeds stilzwijgend verlengd voor eenzelfde periode, tenzij u uitdrukkelijk aangeeft dat u het met die stilzwijgende verlenging niet eens bent;
- Tussentijdse intrekking van de instemming is mogelijk. Hiervoor moet u een redelijke termijn in acht nemen en een goede reden hebben (bijvoorbeeld onvoorziene wijziging van uw persoonlijke omstandigheden).

Werk en zwangerschap

In de Arbeidstijdenwet staan enkele speciale regels voor vrouwen, met het oog op zwangerschap en moederschap. Het werk voor de zwangere en de pas bevallen vrouw moet zodanig zijn ingericht, dat rekening wordt gehouden met haar specifieke omstandigheden. Een zwangere vrouw heeft recht op extra pauzes en is in principe niet verplicht om te werken in nachtdienst, of om over te werken. Ook heeft een zwangere vrouw het recht om te werken in een bestendig en regelmatig arbeids- en rusttijdenpatroon. Vanaf 4 weken voor de vermoedelijke datum van bevalling tot zes weken na de bevalling mag zij niet werken. De eerste negen maanden na de geboorte mag de vrouw haar werk onderbreken voor het geven van borstvoeding of om te kolven. De werkgever moet hiervoor een geschikte ruimte ter beschikking stellen. De vrouw heeft recht op het geven van borstvoeding of om te kolven zo vaak en zo lang als nodig is, maar in totaal maximaal een kwart van de arbeidstijd. De werkgever is verplicht deze tijd door te betalen.

Wat zijn de uitzonderingen op de Arbeidstijdenwet?

Behalve hiervoor genoemde situaties zijn er nog meer bijzondere situaties waarvoor afwijkende regels gelden, die, mits aan de voorwaarden wordt voldaan, niet gebonden zijn aan een bepaalde sector of soort van arbeid. Let op! Tenzij anders vermeld, geldt voor onderstaande uitzonderingen dat zij alleen bij *collectieve regeling* kunnen worden toegepast.

Langer werken voorafgaand aan feestdagen: als dit in verband met de voorbereiding op een feestdag noodzakelijk is, mag u in de periode van 7 dagen voorafgaande aan die feestdag 2 keer maximaal 14 uur werken (ook in de nacht). Onder een feestdag wordt in ieder geval verstaan: Nieuwjaarsdag, Pasen, Koninginnedag, Hemelvaartsdag, Pinksteren, 5 december en Kerstmis, maar ook andere feestdagen kunnen hiervoor in aanmerking komen. Voor de toepassing van deze regeling is geen collectieve overeenstemming vereist.

Langere nachtdienst in het weekend: tussen vrijdag 18.00 uur en maandag 08.00 uur mogen 12-uurs nachtdiensten worden gedraaid om zodoende extra vrije zondagen te creëren. Gedurende deze diensten (maximaal 2) mag u maximaal 11 uur werken. Direct na een dergelijke nachtdienst hebt u minimaal 12 uur rust. Als u van deze regeling gebruik maakt moet u ten minste 26 zondagen per jaar vrij hebben. Deze regeling mag niet gebruikt worden in combinatie met de algemene regels voor langere nachtdiensten.

Langere nachtdienst buiten het weekend: als buiten het weekend de bezetting van het personeel door onvoorziene omstandigheden onder het minimum komt, of omdat het een feestdag betreft, mogen de overblijvende werknemers 12-uurs nachtdiensten draaien. Gedurende deze diensten mag maximaal 12 uur worden gewerkt. Dit mag maximaal 2 keer per 2 weken en 8 keer per 52 weken. Direct na een dergelijke nachtdienst hebt u minimaal 12 uur rust. Ook deze regeling mag niet gebruikt worden in combinatie met de algemene regels voor langere nachtdiensten.

Langer werken bij noodzakelijke werkzaamheden: als werkzaamheden niet uitgesteld kunnen worden mag er langer doorgewerkt worden. Hierbij moet voorop staan dat dit langer werken niet te voorkomen is. U mag dan 1 keer per 2 weken maximaal 14 uur werken (ook in de nacht). Voor de toepassing van deze regeling is geen collectieve overeenstemming vereist.

Kwartiertje extra voor overdracht van werkzaamheden: voor het overdragen van werkzaamheden mag de werktijd met 15 minuten worden verlengd en de dagelijkse rusttijd met 15 minuten worden verkort. Bijvoorbeeld in het geval van ploegdiensten. Als door deze 15 minuten een dienst een nachtdienst wordt, telt deze niet mee voor het aantal nachtdiensten. Voor de toepassing van deze regeling is geen collectieve overeenstemming vereist.

Geconsigneerde pauze: uw werkgever mag u in geval van onvoorziene omstandigheden tijdens uw pauze oproepen, als het soort werk dit noodzakelijk maakt. Het gaat hierbij om bereikbaarheid (bijvoorbeeld in de kantine). Hoewel u gedurende dit soort pauzes geconsigneerd bent, tellen deze pauzeperioden niet mee voor het aantal malen dat u oproepbaar mag zijn. Als u uw daadwerkelijke werkplek niet mag verlaten, dan tellen deze pauzeperioden mee als arbeidstijd.

Afzien van pauze: als u door de aard van het werk uw werkplek niet kunt verlaten om pauze te nemen, is het mogelijk dat wordt afgezien van een pauze. Het gaat hierbij vaak om alleen werken, bijvoorbeeld als u brugwachter bent. In dat geval mag per periode van 16 weken maximaal gemiddeld 44 uur per week worden gewerkt.

Als de afwijkende pauseregeling op u van toepassing is en er wordt ook gebruikgemaakt van de regeling Langere nachtdienst in het weekend, dan mag u niet meer dan 10 uur per nachtdienst werken.

Referentieperiode verlengen naar 52 weken: door onvoorziene omstandigheden of door de aard van het werk kan het werkaanbod sterk wisselen gedurende het jaar (bijvoorbeeld seizoensgebonden werk). In dat geval mag de 16 weken waarover de gemiddelde arbeidstijd wordt berekend (de zogenoemde referentieperiode) worden verlengd naar 52 weken. Ook mag de referentieperiode verlengd worden als u uitsluitend of in hoofdzaak leiding geeft. Dit mag op twee manieren:

- In een periode van 52 weken mag u maximaal gemiddeld 48 uur per week werken. Voor deze verlenging moet er overeenstemming op cao-niveau zijn;
- In geval van nachtdiensten: in een periode van 52 weken mag u maximaal gemiddeld 40 uur per week werken. Voor deze verlenging kan ook een overeenstemming op ondernemingsniveau volstaan.

Welke verplichtingen heeft de werkgever?

- Als werkgever moet u een *deugdelijke registratie* van de gewerkte uren bijhouden. Er zijn geen eisen aan de vormgeving gesteld, maar uit de registratie moet de Arbeidsinspectie wel kunnen zien of de Arbeidstijdenwet is nageleefd;
- U moet het *arbeidspatroon* van uw werknemers *schriftelijk vastleggen*. Iedere werknemer moet het kunnen inzien;
- Veranderingen in het arbeidspatroon (bijvoorbeeld het rooster) deelt u zo vroeg mogelijk mee. Bij collectieve regeling kan worden afgesproken wat daarvoor verstaan moet worden. Als deze afspraken niet gemaakt zijn moet u dit arbeidspatroon *minstens 28 dagen van tevoren* aan uw werknemers bekendmaken. Alleen als het soort werk dat verhindert, mag u zich beperken tot mededeling van de wekelijkse en zondagsrust. Uiterlijk vier dagen van tevoren moet de werknemer te horen krijgen op welke tijdstippen hij moet werken;
- U bent op grond van de Arbowet verplicht een *risico-inventarisatie en -evaluatie (ri&e)* en een plan van aanpak op te stellen. Daarin moet u ook nadrukkelijk aandacht besteden aan de arbeidstijden, de risico's die deze kunnen inhouden en de manier waarop u die risico's wilt beperken;
- U moet in uw ondernemingsbeleid zoveel mogelijk rekening houden met de *persoonlijke omstandigheden* van uw werknemers. Daarbij gaat het om zorgtaken, maar ook om andere verantwoordelijkheden, zoals scholing of vrijwilligerswerk. Over uw beleid moet u overleggen met de OR, de personeelsvertegenwoordiging of - als die er niet is - met de betrokken werknemers.

Specifieke regels

Onderstaande afwijkende regels zijn gebaseerd op het Arbeidstijdenbesluit en mogen alleen worden toegepast als het werk verricht wordt binnen de betreffende sector. De belangrijkste regels worden hieronder beschreven. Let wel: de overige regels van de Arbeidstijdenwet, voor zover van toepassing, blijven gewoon van kracht. In het Arbeidstijdenbesluit is exact aangegeven voor welke categorie werkzaamheden of werknemers in de genoemde sectoren de afwijkingen gelden.

Tenzij anders vermeld, is toepassing van onderstaande specifieke regels alleen mogelijk bij *collectieve regeling*. Dat wil zeggen: nadat daarover in collectief (gemeenschappelijk) overleg overeenstemming is bereikt. Een collectieve regeling kan een cao zijn, of de rechtspositieregeling voor ambtenaren, maar ook een schriftelijke overeenstemming tussen de werkgever en het medezeggenschapsorgaan (de ondernemingsraad of de personeelsvertegenwoordiging).

In de volgende sectoren gelden afwijkende regels.

Audiovisuele producties: werkzaamheden met betrekking tot het totstandkomen en het uitzenden van audio-, visuele of audio-visuele producties en de direct daarmee samenhangende werkzaamheden, verricht door werknemers van 18 jaar of ouder.

Arbeids- en rusttijden

- dagelijkse rusttijd 11 uur. Deze rusttijd mag 12 maal in elke periode van 4 weken worden ingekort tot ten minste 10 uur, en
- gemiddeld 40 uur arbeid per week gemeten over een periode van een jaar.

Baggerwerkzaamheden: werkzaamheden die bestaan uit het baggeren, zuigen, opspuiten, verplaatsen of winnen van materialen voor industriële, bouwkundige of andere doeleinden en de direct daarmee samenhangende werkzaamheden. Let op: de regels zijn niet van toepassing op bemanningsleden aan boord van een binnenvaartuig of schepelingen op een zeeschip - dus zij die primair onder het gezag van de kapitein vallen -, en gelden uitsluitend binnen Nederland.

Wekelijkse arbeidstijd:

- 72 uur per week

Nachtdiensten:

- 11 uur arbeid per nachtdienst;
- 12 uur aaneengesloten rust na een nachtdienst;
- 60 uur aaneengesloten rust na een reeks van ten minste 3 en ten hoogste 7 nachtdiensten;
- ten hoogste 36 nachtdiensten eindigend na 02.00 uur in elke periode van 16 aaneengesloten weken.

Bioscopen: werkzaamheden, verricht in een bioscoop door een werknemer van 18 jaar of ouder en die bestaat uit het uitsluitend of in hoofdzaak:
a. bedienen van filmapparatuur als operateur of leerlingoperateur, of
b. het namens de werkgever en in diens plaats uitoefenen van het bioscoopbedrijf.

Arbeidstijd per (nacht)dienst:

- 12 uur of;
- 14 uur, mits niet vaker dan 26 x per jaar en deze diensten moeten gevolgd worden door een rust van ten minste 24 uur.

Wekelijkse arbeidstijd:

- 72 uur;
- 40 uur gemiddeld per week gemeten over een periode van een jaar.

Dagelijkse onafgebroken rusttijd:

- 11 uur, 4 x per 4 weken in te korten tot 8 uur.

Brandweer

Let op:

- Hieronder kunnen zowel de gemeentelijke brandweer als de bedrijfsbrandweer vallen en zowel de vrijwillige brandweer als de beroepsbrandweer;
- Vrijwilligers bij de vrijwillige brandweer zijn geen vrijwilliger in de zin van de Arbeidstijdenwet;
- De specifieke regels betreffen uitsluitend de regels voor consignatie en aanwezigheidsdiensten;
- Op de normale werkzaamheden, zoals het blussen van een brand, zijn de regels van de arbeidstijdenwet van toepassing.

Vrijwillige brandweer

Maximale arbeidstijd bij consignatie:

- 14 uur in elke periode van 24 aaneengesloten uren;
- 48 uur arbeid (hoofdbetrekking plus werk brandweer) gemiddeld per week, gemeten over 16 weken (dus ook in geval van (deels) nachtelijke consignatie).

Consignatievrije perioden

Op de vrijwillige brandweer zijn de normale beperkingen van consignatie van toepassing (14 dagen per 28 dagen geen consignatie, waarvan ten minste 2 perioden van 2 aaneengesloten dagen noch consignatie, noch andere arbeid, en geen consignatie 11 uur voor en 14 uur na een nachtdienst), behalve als men (onder-)commandant is.

- Voor de commandant of ondercommandant bij de vrijwillige brandweer geldt: 91 dagen geen consignatie in elke periode van 182 dagen;
- De commandant of ondercommandant bij de vrijwillige brandweer mag direct aansluitend op een nachtdienst consignatie opgelegd krijgen.

Aanwezigheidsdiensten

- 1 aanwezigheidsdienst per 7 achtereenvolgende dagen. Let op: dit aantal komt bovenop het aantal aanwezigheidsdiensten dat de werknemer op grond van zijn hoofdbetrekking mag verrichten;
- Op de vrijwillige brandweer zijn verder de normale rust regels rondom een aanwezigheidsdienst van toepassing, behalve dat hij maximaal 1x per 7 achtereenvolgende dagen de rust van 11 uur voor en na een aanwezigheidsdienst niet in acht hoeft te nemen.

Beroepsbrandweer

Aanwezigheidsdiensten

- 62 aanwezigheidsdiensten in elke periode van 26 achtereenvolgende weken;
- Op de beroepsbrandweer zijn verder de normale rust regels rondom een aanwezigheidsdienst van toepassing, behalve indien het aantal werknemers dat nodig is om een onbelemmerde voortgang van de dienst te waarborgen, onder het vereiste minimum komt. In dat geval is de rust van 11 uur voor en na een aanwezigheidsdienst niet verplicht.

Brood- en banketbakkerij: werkzaamheden die bestaan uit het bakken van brood en banket en de direct daarmee samenhangende werkzaamheden.

Rusttijd na een reeks nachtdiensten

- 36 uur na een reeks van ten minste 3 en ten hoogste 6 nachtdiensten.

Regels nachtarbeid jeugdigen in opleiding

Voor jeugdige werknemers die een opleiding volgen tot brood- en banketbakker, tot broodbakker of tot leidinggevende mogen onderstaande regels voor nachtarbeid worden toegepast, voorzover dit noodzakelijk is in het kader van hun opleiding.

- Geen arbeid tussen 22.00 uur en 04.00 uur;
- 8 uur arbeid per nachtdienst en 40 uur per week;
- 4 nachtdiensten per 7 achtereenvolgende dagen;
- 14 uur rust na een nachtdienst.

Regels nachtarbeid ambachtelijke bakkerijen

De onderstaande regel voor nachtarbeid is uitsluitend van toepassing op brood- en banketbakkerijen waar op ambachtelijke wijze werkzaamheden worden verricht en waar uitsluitend of in hoofdzaak wordt geproduceerd voor een of meer eigen brood- en banketwinkels.

- 20 nachtdiensten (eindigend na 02.00 uur) per 4 weken.

Defensie: werkzaamheden verricht door jeugdig defensiepersoneel.

Let op: de onderstaande regels zijn niet van toepassing op burgerpersoneel dat werkzaam is bij het Ministerie van Defensie, maar alleen op in actieve dienst zijnde militaire ambtenaren.

Wekelijkse arbeidstijd jeugdige werknemers

- 40 uur gemiddeld per 16 weken.

M.b.t. de overige arbeids- en rusttijden gelden voor het jeugdig defensiepersoneel dezelfde normen als voor werknemers van 18 jaar en ouder.

Horecabedrijf: nachtarbeid verricht in uitgaansgelegenheden, zoals cafés, casino's en discotheken, waar uitsluitend of in hoofdzaak werkzaamheden worden verricht in een nachtdienst.

Aantal nachtdiensten:

- 20 nachtdiensten (eindigend na 02.00 uur) per 4 weken.

Inwonend huishoudelijk personeel: werkzaamheden van huishoudelijk aard ten behoeve van een particuliere huishouding, waarbij de werknemer in de particuliere huishouding inwoont. De huishoudelijke werkzaamheden kunnen worden verricht in het particuliere huis, ook als dit een (deels) bedrijfsmatige functie heeft.

Let op: onderstaande regels komen in de plaats van de algemene regels voor arbeids- en rusttijden.

Arbeids- en rusttijden:

- 9 uur rust per 24 uur;
- pauze na 4 uur arbeid (van ten minste 15 minuten);
- 36 uur aaneengesloten rust per week;
- 13 vrije zondagen per jaar;
- 60 uur arbeid in één week;
- gemiddeld 48 uur per week gemeten over 16 weken.

Lokaalspoorwegen: werkzaamheden verricht door bestuurders van trams en metro's. Volgens de algemene regels dient na een reeks van 3 nachtdiensten een rust van 46 uur te volgen. Onderstaande regel maakt het mogelijk deze rusttijd van 46 uur pas te nemen na 3 nachtdiensten en een korte dagdienst. Als van dit arbeidspatroon geen gebruik gemaakt wordt, gelden de algemene regels rond nachtarbeid.

Nachtdiensten

- Ten hoogste 4 nachtdiensten (eindigend voor of op 02.00 uur) per 7 achtereenvolgende dagen;
- Gevolgd door een dagdienst van ten hoogste 6 uur;
- Ten minste 11 uur rust tussen de laatste nachtdienst en de korte dagdienst;
- Ten minste 46 uur rust na de korte dagdienst.

Mijnbouw

Ook in de mijnbouw geldt een aantal specifieke regels, die in de plaats treden van de overeenkomstige regels van de Arbeidstijdenwet. De specifieke regels gelden zowel voor mijnbouwarbeid op zee (mijnbouwinstallaties) als voor overige mijnbouwwerken. Daarnaast zijn er nog aparte regels voor duikers.

Wat zijn de algemene regels in de mijnbouwsector?

- *Hoger personeel en leidinggevenden:* De algemene regel is dat werknemers die 3 x het minimumloon of meer verdienen, niet onder de normen van de Arbeidstijdenwet vallen. Dit geldt niet voor arbeid in de mijnbouw, vanwege de zwaarte ervan en de ermee verbonden risico's. Op een mijnbouwwerk is maar één categorie uitgezonderd, en dat is degene wiens werk geheel of voor het grootste deel bestaat uit het geven van leiding. Dus de werknemer die naast zijn fysieke arbeid ten behoeve van het mijnbouwwerk ook nog bepaalde leidinggevende of coördinerende taken heeft, valt hier niet onder. Voor hem blijven de normen van Arbeidstijdenwet gewoon van toepassing, ook als zijn loon meer bedraagt dan 3 x het minimumloon.
- *Zelfstandigen:* De algemene regel dat de Arbeidstijdenwet alleen van toepassing is op werknemers en niet op zelfstandigen, geldt niet voor arbeid in de mijnbouw. In verband met de veiligheid van het mijnbouwwerk en het productieproces is het van belang dat ook zelfstandigen die arbeid verrichten op, vanaf of ten behoeve van een mijnbouwwerk (dus bijvoorbeeld duikers, werkend vanaf een schip), zich aan de normen van de Arbeidstijdenwet houden.
- *Registratie:* Behalve dat, naast andere algemene verplichtingen, de werkgever een registratie moet bijhouden van de arbeids- en rusttijden van de werknemers, is het in geval van mijnbouwarbeid ook verplicht dat deze registratie op het mijnbouwwerk zelf aanwezig is. Deze ter plaatse geregistreerde gegevens moeten binnen 6 weken ook aanwezig te zijn op het hoofdkantoor van de werkgever in Nederland.
- *Ook buiten Nederland:* De algemene regel dat de Arbeidstijdenwet alleen binnen Nederland geldt, kent enkele uitzonderingen, en arbeid in de mijnbouw is er één van. De wet is ook van toepassing:
 - op arbeid op of vanaf een mijnbouwinstallatie (op zee) op het continentaal plat;
 - op duikwerkzaamheden voor een mijnbouwinstallatie (op zee) op het continentaal plat;
 - op duikwerkzaamheden op of vanaf buitenlandse zeeschepen op het continentaal plat voor een mijnbouwinstallatie (op zee). (Als het om andere arbeid gaat is de Arbeidstijdenwet niet van toepassing op buitenlandse zeeschepen. Op zeeschepen onder Nederlandse vlag geldt de Arbeidstijdenwet te allen tijde, ook buiten het continentaal plat).

Welke regels gelden voor mijnbouwarbeid op zee?

Voor arbeid, verricht op of vanaf een mijnbouwwerk op zee (mijnbouwinstallatie) geldt:

- U mag maximaal 11 uur per (nacht)dienst werken;
- U mag 14 diensten per 28 dagen draaien;
- In een periode van 16 weken mag u gemiddeld 40 uur per week werken;
- Tijdens een dienst heeft u 1 uur pauze. Deze mag gesplitst worden in 2 of meer pauzes (van ten minste 15 minuten);
- Na een dienst geldt een onafgebroken rusttijd van 12 uur. De rusttijd mag 4 x per 4 weken ingekort worden naar 8 uur;
- De arbeidstijd mag 2 keer per 28 dagen verlengd worden met een uur in verband met oefeningen en trainingen voor de veiligheid van de arbeid. Dit geldt ook voor het verkorten van de rusttijd met 1 uur;
- In een periode van 16 weken wordt iedere periode van 24 uur die wordt doorgebracht op locatie (de mijnbouwinstallatie) gecompenseerd met een minstens even lange periode van rust, die elders moet worden doorgebracht (dus niet op de mijnbouwinstallatie). In de praktijk komt het veelal neer op een arbeidspatroon van 14 dagen arbeid, gevolgd door 14 dagen rust aan de wal;
- De periode van rust mag worden onderbroken, maar uitsluitend ten behoeve van oefeningen en trainingen die niet op de werkplek kunnen plaatsvinden en noodzakelijk zijn voor de veiligheid van de arbeid;
- In een periode van 52 weken mag men 20 dagen van de elders genoten rust besteden aan oefeningen en trainingen ten behoeve van de veiligheid. Wel is er een beperking aan het aantal dagen dat achtereenvolgens een oefening of training kan worden gevolgd, namelijk 5;
- Indien u geconsigneerd bent (oproepbaar voor onvoorziene omstandigheden) mag u per 24 uur maximaal 13 uur arbeid verrichten en per week maximaal 85 uur. Deze regels kunnen alleen bij collectieve regeling worden toegepast en treden in de plaats van de regels voor consignatie in de Arbeidstijdenwet.

Welke regels gelden voor mijnbouwarbeid op land?

Voor arbeid, verricht op of vanaf een mijnbouwwerk op land gelden dezelfde regels als voor een mijnbouwwerk op zee (mijnbouwinstallatie). Het enige verschil is dat in dit geval de toepassing ervan - dus ook de mogelijkheid van een rooster van 14 dagen op en 14 dagen af - alleen maar mogelijk is in collectief overleg.

Welke regels gelden in geval van tijdelijke projecten?

Voor werknemers die arbeid verrichten op of vanaf een mijnbouwwerk (op land of op zee), maar niet langer dan 6 weken op dezelfde arbeidsplaats werkzaam zijn, geldt:

- U mag maximaal 11 uur per (nacht)dienst werken;
- U mag 15 diensten per 21 dagen draaien;
- U hebt 72 uur onafgebroken rust per 21 dagen;

- In een periode van 26 weken mag u gemiddeld 40 uur per week werken;
- Tijdens een dienst heeft u 1 uur pauze. Deze mag gesplitst worden in 2 of meer pauzes (van ten minste 15 minuten);
- Na een dienst geldt een onafgebroken rusttijd van 12 uur. De rusttijd mag 3 x per 3 weken ingekort worden naar 8 uur;
- De arbeidstijd mag 2 keer per 28 dagen verlengd worden met een uur in verband met oefeningen en trainingen voor de veiligheid van de arbeid. Dit geldt ook voor het verkorten van de rusttijd met 1 uur;
- In een periode van 16 weken wordt iedere periode van 24 uur die wordt doorgebracht op locatie (de mijnbouwinstallatie) gecompenseerd met een minstens even lange periode van rust, die elders moet worden doorgebracht (dus niet op de mijnbouwinstallatie). In de praktijk komt het veelal neer op een arbeidspatroon van 14 dagen arbeid, gevolgd door 14 dagen rust aan de wal;
- Indien u geconsigneerd bent (oproepbaar voor onvoorziene omstandigheden) mag u per 24 uur maximaal 13 uur arbeid verrichten en per week maximaal 85 uur. Deze regels kunnen alleen bij collectieve regeling worden toegepast en treden in de plaats van de regels voor consignatie in de Arbeidstijdenwet.

Welke regels gelden voor duikers?

Voor werknemers die duikwerkzaamheden en direct daarmee samenhangende werkzaamheden verrichten op, vanaf of ten behoeve van een mijnbouwwerk op zee (mijnbouwinstallatie) gelden specifieke regels. Deze kunnen uitsluitend bij collectieve regeling worden toegepast.

- U mag ten hoogste 28 dagen aaneengesloten op locatie aanwezig zijn;
- Na deze 28 dagen geldt een aaneengesloten rusttijd van ten minste 1 week. Deze periode van rust moet elders (dus niet op locatie) worden doorgebracht;
- Berekend over een periode van 26 weken mag u in totaal 121 dagen op locatie aanwezig zijn. De overige dagen (61) moeten elders (dus niet op locatie) worden doorgebracht;
- Bent u minder dan 28 dagen op locatie dan geldt voor elke periode van 7 x 24 uur doorgebracht op locatie 2 dagen rust. Deze periode van rust moet elders (dus niet op locatie) worden doorgebracht;
- Bent u minder dan 7 dagen op locatie dan wordt de daaropvolgende rust naar rato berekend, met een minimum van 24 uur;
- De rusttijd na een dienst bedraagt 8 uur.

Voor saturatieduikers gelden afwijkende regels. Ook deze kunnen uitsluitend bij collectieve regeling worden toegepast.

- Per (nacht)dienst mag u 11 uur werken. U mag maximaal 28 (nacht)diensten achter elkaar draaien;
- In een periode van 16 weken mag u maximaal gemiddeld 40 uur per week werken;
- De rusttijd na een dienst bedraagt 12 uur;
- Direct aansluitend op een reeks diensten volgt een rustperiode elders (dus niet op locatie). Hiervoor geldt dat u 24 uur moet rusten voor elke periode van 24 uur waarin u hebt gewerkt.

Niet-nautisch personeel binnenvaart: werkzaamheden verricht aan boord van schepen op binnenwateren door werknemers die geen bemanningslid zijn.

Let op:

- De regeling geldt niet voor schepen zoals genoemd in artikel 4 van de Wet vaartijden en bemanningssterkte binnenvaart, zoals reddingsschepen, schepen van de krijgsmacht, of schepen bestemd voor het vervoer van minder dan 13 passagiers;
- Niet-bemanningsleden op baggerschepen kunnen ervoor kiezen om van deze regeling gebruik maken óf van de specifieke regeling voor baggerwerkzaamheden. De twee regelingen kunnen niet worden gecombineerd.

Onafgebroken rusttijd na buitenlandse reis

- Indien er geheel of gedeeltelijk buiten Nederland een reis gemaakt die langer duurt dan 6 dagen, hoeft de algemene norm voor de wekelijkse rust niet in acht te worden genomen;
- In plaats daarvan dient vanaf de dag nadat het schip de binnenwateren is binnengevaren een onafgebroken rusttijd in acht te worden genomen van 6 uur voor elke dag dat de werknemer aan boord van het schip werkzaamheden heeft verricht.

Arbeidstijd

- Ten hoogste 1x per 2 weken 14 uur arbeid per dienst.

Let op: als hiervan gebruik wordt gemaakt, mag er niet tegelijk gebruik worden gemaakt van de regeling 'Langer werken bij noodzakelijke werkzaamheden'.

Podiumkunsten: werkzaamheden ter ondersteuning van uitvoeringen van culturele of artistieke aard of uitvoeringen die daarmee gelijkenis vertonen en de direct daarmee samenhangende werkzaamheden.

Let op: het gaat dus niet om degenen die deelnemen aan de uitvoering zelf - zij zullen doorgaans niet onder de normen van de Arbeidstijdenwet vallen; - , maar om het werk verricht door werknemers achter de schermen, zoals de decorbouw, de arbeid van de grimeur, van de regisseur of van de licht- en geluidstechnici.

Arbeids- en rusttijden

- 12 uur arbeid per (nacht)dienst;
- 14 uur arbeid per (nacht)dienst, mits niet vaker dan 26 x per jaar en na die (nacht)dienst onafgebroken rusttijd in acht genomen wordt van ten minste 24 uur;
- 72 uur arbeid per week;
- Gemiddeld 40 uur arbeid per week, gemeten over een jaar;
- Een onafgebroken rusttijd van ten minste 11 uur per 24 uur. Deze rusttijd mag 4 maal in elke periode van 4 aaneengesloten weken worden ingekort tot ten minste 8 uur.

In plaats van deze regels kan ook gekozen worden voor een zogenaamd 'Dag-op-dag-af-systeem'.

Dag-op-dag-af-systeem

- 12 uur arbeid per nachtdienst;
- Gemiddeld 40 uur arbeid per week, gemeten over een jaar;
- Een onafgebroken rusttijd van ten minste 11 uur per 24 uur. Deze rusttijd mag ten hoogste 17 maal in elke periode van 52 aaneengesloten weken worden ingekort tot ten minste 8 uur.

24 uur rust na een nachtdienst indien het gaat om een nachtdienst met 12 uur arbeid en er een inkorting van de rust per 24 uur heeft plaatsgevonden.

Schippersinternaten: werkzaamheden verricht in een internaat voor kinderen van binnenschippers, kermisexploitanten of circusartiesten, door een (hoofd-) groepsleider of assistent-groepsleider, wiens arbeid uitsluitend of in hoofdzaak bestaat uit het verrichten van werkzaamheden van opvoedkundige aard. Het gaat om internaten waar specifieke huisvesting, verzorging en opvoeding geboden wordt en wordt beheerd door een in Nederland gevestigde privaatrechtelijke instelling met rechtspersoonlijkheid.

Voor deze werkzaamheden geldt een afwijkende norm voor het maximale aantal aanwezigheidsdiensten.

Aanwezigheidsdienst

- In 26 weken mag ten hoogste 62 x een aanwezigheidsdienst worden opgelegd.

Schoonmaakbedrijf: werkzaamheden in een schoonmaakbedrijf, dat wil zeggen een bedrijf dat uitsluitend of in hoofdzaak gericht is op schoonmaken in, op of aan gebouwen en de daarmee direct samenhangende werkzaamheden.

Voor deze werkzaamheden geldt een afwijkende norm voor de onafgebroken dagelijkse rusttijd.

Dagelijkse onafgebroken rusttijd:

- 10 uur per 24 uur.

Sneeuw- en gladheidsbestrijding: sneeuw- en gladheidsbestrijding in verband met de veiligheid op verkeerswegen of de vliegveiligheid van het luchtverkeer in de periode van 1 november tot 1 april.

Voor werkzaamheden ten behoeve van sneeuw- en gladheidsbestrijding geldt een afwijking van de algemene regeling van consignatie.

Wekelijkse arbeidstijd voor (deels) nachtelijke consignatie:

Indien in een periode van 16 weken 16 x of meer tussen 00.00 uur en 06.00 consignatie is opgelegd, mag de wekelijkse arbeidstijd niet méér bedragen dan:

- gemiddeld 50 uur gemeten over deze periode van 16 weken, en
- gemiddeld 40 uur gemeten over een periode van een jaar

Tentoonstellingsbouw en scheepsreparatie: werkzaamheden die bestaan uit:

- a. het ontwerpen, het opbouwen en het afbreken van tentoonstellingen of onderdelen daarvan, alsmede vergelijkbare werkzaamheden;
- b. het herstellen van schepen.

Arbeids- en rusttijden:

- 72 uur arbeid per week;
- 11 uur onafgebroken rusttijd per 24 uur, die 4 maal per 4 weken mag worden ingekort tot 8 uur;
- gemiddeld 45 uur arbeid per week, gemeten over een periode van een jaar;
- 36 uur onafgebroken rusttijd per week, die 8 maal per jaar mag worden vervangen door een onafgebroken rusttijd van 60 uur in 2 weken.

Vrijwillige politie: werkzaamheden verricht door vrijwillige ambtenaren, aangesteld voor de uitvoering van de politietaak op grond van de Politiewet 1993.

Let op: vrijwilligers bij de vrijwillige politie zijn geen vrijwilliger in de zin van de Arbeidstijdenwet.

Werknemers bij de vrijwillige politie mogen ten behoeve van dit politiewerk 1x per 7 achtereenvolgende dagen (bijvoorbeeld het weekend) afwijken van óf de wekelijkse rust, óf de dagelijkse rust.

Arbeids- en rusttijden

1 x per 7 achtereenvolgende dagen:

- 12 uur nachtarbeid;
- 24 uur onafgebroken rusttijd per week.

Hetzij

1x per 7 achtereenvolgende dagen

- een rust per 24 uur van 11 uren, die niet aaneengesloten hoeven te zijn. Na deze werktijd moet een onafgebroken rusttijd van ten minste 24 uur gevolgd worden.

Samenloop

- De samenloopbepalingen uit de Arbeidstijdenwet zijn niet van toepassing op de werknemer bij de vrijwillige politie. Wel dient de vrijwilliger, die bij meer dan één werkgever arbeid verricht, de ene werkgever op de hoogte te stellen van de bij de ander gewerkte uren en vice versa.

Zorgsector

Voor werken in de verpleging en verzorging, voor bepaalde artsen, verloskundigen en voor ambulancemedewerkers geldt een aantal specifieke regels, die in de plaats treden van de overeenkomstige regels in de Arbeidstijdenwet.

Algemene regels bereikbaarheidsdienst en aanwezigheidsdienst:

- Een bereikbaarheidsdienst kan alleen worden opgelegd als u werkzaam bent in de zorg;
- Een bereikbaarheidsdienst wordt opgelegd in situaties dat een oproep redelijkerwijs te verwachten is. Bij consignatie wordt u alleen voor onvoorziene omstandigheden opgeroepen;
- Een bereikbaarheidsdienst is een dienst en is dus beperkt in de tijd. Hebt u eerst een normale, ingeroosterde dienst gedraaid en volgt daarop een periode van uitsluitend bereikbaarheid, dan vormen beide perioden samen een bereikbaarheidsdienst. Een bereikbaarheidsdienst mag maximaal 24 uur duren. (Wel kan daarna eventueel aansluitend een volgende bereikbaarheidsdienst volgen).

Let op: de tijd waarin u kunt worden opgeroepen geldt niet als arbeidstijd. Als u echter wordt opgeroepen en aan het werk moet, telt dat wel als arbeidstijd.

Verpleging en de verzorging

Onder verpleging en verzorging wordt verstaan: de verpleging, de verzorging, de begeleiding, de medische behandeling of het medisch onderzoek van personen in verband met hun lichamelijke of geestelijke gesteldheid danwel hun gevorderde leeftijd. Hieronder vallen de werkzaamheden van bijvoorbeeld verpleegkundigen verzorgenden, fysiotherapeuten, laboranten, begeleiders van gehandicapten en werk in de thuiszorg en de kraamzorg.

Inkorting dagelijkse rusttijd

- Binnen één week mag de dagelijkse rusttijd één keer worden ingekort tot minimaal 10 uur en éénmaal tot minimaal 8 uur.

Bereikbaarheidsdiensten

- Maximaal 3 x in elke periode van 7 dagen en 32 x per 16 weken (dus gemiddeld 2 keer per week).

Voor het overige gelden voor een bereikbaarheidsdienst dezelfde regels als voor consignatie in het algemeen.

Aanwezigheidsdiensten

Voor het werken in aanwezigheidsdiensten voor verpleging en verzorging gelden de gewone regels voor aanwezigheidsdiensten.

Artsen

Onderstaande regels zijn van toepassing op artsen in opleiding, tandartsen in opleiding tot tandheelkundig specialist en verloskundigen in de intramurale gezondheidszorg. De regels zijn ook van toepassing op assistent-geneeskundigen die niet, niet meer of nog niet in opleiding zijn, coassistenten, wachassistente(n), volontairassistenten en basisartsen.

Let op: de regels zijn niet van toepassing op artsen die werkzaam zijn als medisch specialist, huisarts, verpleeghuisarts, sociaal geneeskundige of tandheelkundig specialist en als zodanig geregistreerd staan. Op hen zijn ook de meeste overige normen van de Arbeidstijdenwet niet van toepassing.

Voor de genoemde, niet-uitgezonderde artsen gelden een aantal specifieke regels. De overige normen uit de Arbeidstijdenwet blijven gewoon van toepassing. Dus ook voor artsen geldt onder andere:

- een maximale arbeidstijd van 12 uur per dienst;
- een gemiddelde arbeidstijd per week van maximaal 48 uur over 16 weken;
- 10 uur arbeid per nachtdienst, en
- de gewone regels voor dagelijkse en wekelijkse rust en voor de rust na (een reeks) nachtdiensten;
- In principe worden de *opleidingsactiviteiten* van de arts-assistenten als arbeidstijd beschouwd, tenzij het gaat om 'extra' trainingen en cursussen, die niet voortvloeien uit een dienststopdracht. Dus ook wetenschappelijk onderzoek, voor zover dat niet in het kader van de functievervulling wordt verricht, telt niet als arbeidstijd.

Wekelijkse arbeidstijd

- Geen beperking van de arbeidstijd in één week;
- Gemiddelde wekelijkse arbeidstijd 48 uur ook bij nachtdiensten;
- Gemiddelde wekelijkse arbeidstijd 48 uur ook bij (deels) nachtelijke consignatie.

Bereikbaarheidsdiensten

- maximaal 5x in elke periode van 7 dagen en maximaal 32 x per 16 weken.

Let op: ook in geval van (deels) nachtelijke bereikbaarheidsdiensten geldt een gemiddelde arbeidstijd per week van maximaal 48 uur over 16 weken. Voor het overige gelden voor een bereikbaarheidsdienst dezelfde regels als voor consignatie in het algemeen.

Artsen in opleiding tot medisch specialist of **tandartsen in opleiding** tot tandheelkundig specialist: voor hen geldt een specifieke regeling met betrekking tot aanwezigheidsdiensten:

Aanwezigheidsdiensten (tand-)artsen in opleiding:

In geval van aanwezigheidsdiensten bedraagt de gemiddelde arbeidstijd over 26 weken:

- tot en met 31 juli 2007 ten hoogste 58 uur per week;
- tot en met 31 juli 2009 ten hoogste 56 uur per week;
- genoemde maxima kunnen worden verhoogd tot 60 uur indien de werknemer daar schriftelijk mee instemt ('maatwerk- / opt out regeling').

Verloskundigen

Onder verloskundigen wordt verstaan: verloskundigen werkzaam in de *extra-murale* gezondheidszorg en verloskundigen in opleiding. Verloskundigen in de intramurale gezondheidszorg vallen onder de specifieke regels voor artsen. Verloskundigen verrichten hun werk meestal in combinatie met bereikbaarheidsdiensten. Voor deze situatie geldt een specifieke regeling. De overige normen uit de Arbeidstijdenwet blijven gewoon van toepassing. Dus behalve onderstaande regels voor arbeid in combinatie met bereikbaarheidsdiensten geldt ook voor verloskundigen en verloskundigen in opleiding:

- een maximale arbeidstijd per week van 60 uur;
- een maximale arbeidstijd van 10 uur per nachtdienst;
- 11 uur aaneengesloten rust per 24 uur (mag 1 x per week ingekort naar 8 uur);
- de gewone regels voor de rust na (een reeks) nachtdiensten.

Arbeid in combinatie met bereikbaarheidsdiensten

- maximaal 5 bereikbaarheidsdiensten in elke periode van 7 dagen en 64 per 16 weken;
- geen norm voor maximale arbeidstijd per dienst (wel bij nachtdiensten);
- gemiddelde arbeidstijd per week: 40 uur per 16 weken;
- geen norm voor het totale aantal arbeidsuren per 24 uur (wel beperkt door de verplichte rust per 24 uur).

Voor het overige gelden voor een bereikbaarheidsdienst dezelfde regels als voor consignatie in het algemeen.

Bereikbaarheidsdiensten verloskundigen-in-opleiding

Studenten in opleiding tot verloskundige moeten tijdens stageperiodes de nodige ervaring opdoen. Het Ministerie van VWS stelt minimumeisen aan het aantal bevallingen die de student begeleid moet hebben. Om te kunnen voldoen aan de minimumeisen geldt voor verloskundigen in opleiding als maximum:

- 12 x een reeks van maximaal 7 bereikbaarheidsdiensten achtereen (84 per jaar).

Voor het overige gelden voor een bereikbaarheidsdienst dezelfde regels als voor consignatie in het algemeen.

Ambulancezorg

Onder werknemers in de ambulancezorg wordt verstaan: zowel de chauffeur van de ambulance, de verpleegkundige die meerijdt, als de centralist. De verpleegkundige die gebruik maakt van onderstaande regel voor ambulancediensten, kan niet ook gebruikmaken van de verruiming die voor verpleegkundigen in het algemeen geldt. (Zie Verpleging en verzorging).

Bereikbaarheidsdiensten

Maximaal 3 beschikbaarheidsdiensten in elke periode van 7 dagen en maximaal 46 keer per 16 weken. Voor het overige gelden voor een bereikbaarheidsdienst dezelfde regels als voor consignatie in het algemeen.

Wat gebeurt er bij overtreding van de Arbeidstijdenwet?

Werknemers moeten er in eerste instantie zelf op letten dat de regels voor arbeidstijd, rusttijd, pauze en nachtarbeid niet worden overschreden. Werkgevers kunnen van hun personeel niet eisen om buiten de regels om te werken. Ook de ondernemingsraad heeft tot taak erop te letten dat de wet wordt nageleefd.

Boete

De Arbeidsinspectie (AI) - en de Inspectie Verkeer en Waterstaat (IVW) voor de vervoerssectoren - voeren regelmatig steekproefsgewijs controles uit. Wanneer een bedrijf de wettelijke regels niet naleeft, kan de Arbeidsinspectie - eventueel na een waarschuwing - een boete opleggen.

De boetes worden berekend per persoon en per dag. De maximale hoogte van de boete is wettelijk vastgesteld op € 11.250,- (voor natuurlijke personen), en € 45.000,- (voor rechtspersonen). Bij herhaling van een overtreding binnen 24 maanden is een verhoging met 50 % mogelijk.

Proces-verbaal

Als de overtreding van dien aard is dat daarmee de gezondheid van kinderen of de verkeersveiligheid in het geding komt, kan een proces-verbaal worden opgemaakt voor strafrechtelijke vervolging.

Schematisch overzicht Arbeidstijdenwet

		norm
Arbeidstijd	per dienst	12 uur
	per week	60 uur
	per week per 4 weken	gemiddeld 55 uur ¹
	per week per 16 weken	gemiddeld 48 uur
Rusttijden	dagelijkse rust	11 uur (aaneengesloten) (1 x per week: 8 uur; indien noodzakelijk in verband met het soort werk of bedrijfsomstandigheden)
	wekelijkse rust	36 uur (aaneengesloten) óf 72 uur per 14 dagen (te splitsen in stukken van minimaal 32 uur)
Pauze	bij > 5,5 uur arbeid per dienst	30 minuten (eventueel 2 x 15 minuten)
	bij > 10 uur arbeid per dienst	45 minuten (eventueel 3 x 15 minuten)
	bij > 5,5 uur arbeid per dienst	15 minuten ¹
Zondagrust	zondagsarbeid	geen arbeid op zondag, tenzij: <ul style="list-style-type: none"> • in overeenstemming met het soort werk én bedongen, of • noodzakelijk in verband met het soort werk of bedrijfsomstandigheden; • overeengekomen met OR (bij afwezigheid: belanghebbende werknemers); • individuele instemming.
	vrije zondagen	13 (per 52 weken) elk ander aantal ¹ , mits: <ul style="list-style-type: none"> • individuele instemming indien minder dan 13 vrije zondagen per jaar

Nachtarbeid nachtdienst: > 1 uur arbeid tussen 00:00 en 06:00 uur	arbeidstijd per dienst	10 uur 12 uur, mits: • rust na dienst 12 uur; • 5 x per 2 weken; • max. 22 x per 52 weken.
	arbeidstijd per week	40 uur (per 16 weken), indien \geq 16 x per 16 weken arbeid in nachtdienst
	rusttijd na nachtdienst geldt voor nachtdiensten eindigend ná 02:00 uur	14 uur (1 x per week: 8 uur, indien noodzakelijk in verband met aard arbeid of bedrijfsomstandigheden)
	rusttijd na \geq 3 nachtdiensten	46 uur
	maximum lengte reeks geldt als minimaal één van de diensten uit de reeks een nachtdienst is	7 of 8 ¹
	maximum aantal geldt voor nachtdiensten eindigend ná 02:00 uur	• 36 nachtdiensten per 16 weken, of • 140 nachtdiensten per 52 weken ¹ , hetzij • 38 uur tussen 00:00 en 06:00 uur per 2 aaneengesloten weken ¹
	Consignatie	consignatieverbod
	arbeidstijd per 24 uur	13 uur
	arbeidstijd per week in geval van nachtelijke consignatie geldt indien per 16 weken 6 x of meer consignatie wordt opgelegd tussen 00:00 en 06:00 uur	• gemiddeld 40 uur (per 16 weken), of • gemiddeld 45 uur (per 16 weken), mits: - 8 uur onafgebroken rust vóór aanvang nieuwe dienst (in geval van laatste oproep tussen 00:00 en 06.00 uur), hetzij - gedurende 8 uur onafgebroken rust in de 18 uur volgend op 06:00 uur (als laatste oproep tussen 00:00 en 00:06 uur plaatsvond en direct gevolgd wordt door een nieuwe dienst)

1) Bij collectieve regeling

Meer informatie

Hebt u naar aanleiding van deze brochure nog vragen, dan kunt u contact opnemen met de afdeling Publieksinformatie van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Postbus 90801, 2509 LV Den Haag.
Telefoon 0800-9051 (gratis)

Voor meer informatie kunt u ook onze website bezoeken: www.szw.nl

Voor informatie over arbeids- en rusttijden in de vervoerssectoren kunt u contact opnemen met de Inspectie Verkeer en Waterstaat, 088-489 00 00 of bezoek de website www.ivw.nl.

Voor informatie over arbeids- en rusttijden in de mijnbouw kunt u contact opnemen met Staatstoezicht op de Mijnen, 070-395 65 00 of bezoek de website www.sodm.nl.

Voor algemene vragen aan de rijksoverheid en het bestellen van brochures kunt u terecht bij Postbus 51.
Telefoon: 0800-8051
www.postbus51.nl

Ministerie van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid

Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Bestelcode I60

Mei 2007

Gratis uitgave